

เทศน์โปรดคุณแพพวง วรธนะกุล ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

ไม่มีอะไรตาย

การประพฤติตัวก็เหมือนเราเดินทาง ย่อมสำคัญทางผิดว่าเป็นทางถูกแล้วเดินไป ถ้าไม่หลงก็ไม่เดินทางผิด เดินทางที่ถูกเรื่อย ๆ ไป ถ้าไม่หลงก็ไม่ทำผิด ไม่พูดผิด ไม่คิดผิด ไม่ถือผิด ผลก็ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ตัวเอง

การหลงทางก็เป็นโทษอันหนึ่ง ที่ทำให้เสียเวล่ำเวลาและเหนื่อยเปล่า ๆ การทำผิด การพูดผิด คิดผิด ก็ทำให้ทั้งเสียเวลา ทั้งเป็นโทษทุกข์เกิดขึ้นแก่ตัว นี่คือผลที่เกิดขึ้นจากการทำผิด พูดผิด คิดผิด ของผู้ประพฤติตามอารมณ์ใจชอบ

พระพุทธเจ้าทรงสอนเพื่อให้ทราบว่า ใจเรามากมีความเห็นผิดอยู่เสมอ ให้พยายามแก้สิ่งที่ผิดอยู่ภายในใจ ที่จะระบายออกทางกาย วาจา ทางใจ ให้เป็นความผิดนั้น กลับให้เป็นความถูกต้องดีงามอยู่เสมอ ให้พยายามแก้สิ่งที่ผิดอยู่ภายในจิต ผลจะถึง “สมหวัง” เพราะเหตุที่ถูกต้องผลย่อมดีเสมอไป ถ้าเหตุผิดผลนั้นจะลบล้างเหตุไม่ได้ คือจะปิดกั้นไว้ไม่อยู่ ต้องแสดงเป็นความทุกข์ร้อนต่าง ๆ ออกมา

คำว่า “ความหลง” นี้ เมื่อนับจำนวนคนหลงจะมีเท่าไร คนที่รู้จะมีเท่าใด ถ้าจะเทียบกับ “คนรู้” ว่ามีเท่าใดนั้น ก็เหมือนกับเอาฝ่ามือหย่อนลงไปใต้ม้วนน้ำมหาสมุทรฝ่ามือกว้างขนาดไหน แม่น้ำมหาสมุทรกว้างขนาดไหน เมื่อเทียบกันแล้วต่างกันยิ่งกว่า “ฟ้ากับน้ำ” ซึ่งน่าใจหายใจกว่าทีเดียว

สัตว์โลกที่ลุ่มหลงอยู่ใน “วัฏสงสาร” นี้มีจำนวนมากเพียงไร ในแม่น้ำมหาสมุทรยังแคบ เพราะสัตว์โลกที่ตกอยู่ในห้วงแห่งความลุ่มหลงนั้นมีถึง “สามโลก” ด้วยกัน ฉะนั้นมหาสมุทรจึงแคบชนิดเดียว จะพูดกันเพียงว่าผู้รู้มีจำนวนน้อย ผู้ที่หลงมีจำนวนมากมาย

คำว่า “ความหลง” เพียงคำเดียวเท่านั้นมันถูกกับทุกรูปทุกนาม บรรดาสัตว์สังขารที่มีวิญญาณครองกระเทือนไปทั่วโลกธาตุ รวมแล้วทั้งสามโลกธาตุ เป็นที่อยู่แห่งปวงสัตว์ที่ลุ่มหลงทั้งนั้น ผู้ที่รู้จริง ๆ ไม่มีอยู่ในโลกทั้งสามเลย ไปนิพพานกันหมด

สัตว์โลกที่อยู่ด้วยความลุ่มหลงไม่ว่าท่านว่าเรามีจำนวนมาก เพียงแต่เราไม่อาจจะนับได้ ทั้ง ๆ ที่มีรูปร่างมองเห็นกันด้วย “ตาเนื้อ” ทั้งที่ไม่มองเห็นด้วยตาเนื้อ ก็อยู่ในอำนาจแห่งความหลงที่ครอบงำไว้ และผู้ที่จะมาแนะนำสั่งสอน ให้อุบายวิธีการแก้ความหลงนี้ก็มีน้อยมาก

ครั้งแรกก็มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ลุ่มหลงก่อนหน้าตรัสรู้ เมื่อตรัสรู้ธรรมเป็นความรู้แจ่มแจ้งขึ้นมา ก็ทรงนำ “ธรรม” มาสอนเพื่อแก้ความหลง และแสดงให้เห็นโทษของความหลง ให้เห็นคุณค่าแห่งความรู้ โดยแสดงทั้งเหตุทั้งผล ทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว จนกระทั่งประชาชนที่มุ่งหวังต่อความรู้ความฉลาด เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์อย่างเต็มใจอยู่แล้ว ได้ยินได้ฟังก็เกิดความเชื่อความเลื่อมใส ประพฤติปฏิบัติตาม “ธรรม” ท่าน จึงกลายเป็น “ผู้รู้” ขึ้นมาโดยลำดับลำดับ ที่เราให้นามว่า “สาวกอรหันต์” เป็นลำดับมา และท่านเหล่านั้นได้ “ปรินิพพาน” ไปเรื่อย ๆ หรือล่วงเลยไปเป็นลำดับ ความมืดมิดปิดตาของโลกก็ยิ่งมีกำลังมากขึ้น ทั้งโลกเต็มไปด้วยความหลง

ผู้ที่จะมาชี้แจงสั่งสอนให้รู้แจ้งเห็นจริงในความหลงทั้งหลายเหล่านั้น ก็ไม่ค่อยมีเสียแล้ว โลกนี้จึงอยู่ด้วยความมืดมิดปิดตากัน ถึงจะมีหูตาอันสว่างอยู่ ก็สว่างตามกระแสของโลกไปเสีย ไม่ใช่สว่างด้วยความจริง คือรู้จริงเห็นจริงดังพระพุทธเจ้าและพระสาวกท่านรู้เห็นมา ก็เลยกลายเป็น “หูหนวดตาเถื่อน” ไป

คำว่า “เถื่อน” ก็คือป่าเถื่อนหรือปละม่นั่นเอง ตามีอยู่ก็ปละม หูมีอยู่ก็ปละม คือรับทราบหรือได้ยินแต่สิ่งที่ “จอมปละม” เข้ามาแทรกสิงใจสัตว์ให้มืดมิดขึ้นโดยลำดับ เพราะการได้เห็นและการได้ยินเป็นต้น ซึ่งล้วนแต่สิ่งจอมปละมหลอกลวงให้ลุ่มหลงเรื่อยมา อันเป็นการเสริมสร้างให้คนป่าเถื่อนมากขึ้น ทุกวันนี้คนรู้ชั้น “ปัญญาชน” หรือคนป่าเถื่อนกันแน่? ทำไมจึงก่อแต่ “วินาศกรรม” “ฆาตกรรม” แก่กันอยู่ทุกแห่งทุกหนทั้งที่การศึกษาว่าเจริญเต็มที่

ทั้งนี้เพราะสิ่งที่แสดงออกทั้งหลายมันมีแต่สิ่งที่ให้หลงให้โง่ เป็นทางอบายมุขแทบทั้งนั้น จิตก็ลุ่มหลงอย่างเต็มตัวอยู่แล้ว เมื่อสัมผัสกันก็ยิ่งเข้ากันได้ง่าย และกลมกลืนกันได้อย่างรวดเร็ว ความจริงคืออรรถธรรมจึงแทรกเข้าไปได้ยาก เพราะฉะนั้นการประพฤติปฏิบัติธรรมและการฟังธรรมที่เป็นความดี จึงรู้สึกฝืนใจแทบจะลากันไปไม่ไหว ลากจากสิ่งที่จิตชอบนั้นแล ซึ่งส่วนมากเป็นของเลว คือความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา ซึ่งมีอยู่ภายในจนแทบมองหาใจไม่เห็น ใจมีแต่ของปละมบรรจุไว้เต็มเอี้ยดจนน่ากลัว ทั้ง ๆ ที่ต่างคนต่างมีด้วยกันยังอดกลัวไม่ได้ ทั้งนี้เพราะมีมากต่อมากเหลือหูเหลือตา ล้นหัวใจแทบหาที่เก็บไม่ได้

สิ่งที่ปละมกับของปละมจึงเข้ากันได้ง่าย เช่นเดียวกับคนชั่วกับคนชั่วเข้ากันได้ง่าย เป็นเพื่อนเป็นมิตรสนิทสนมกันง่าย คนดีก็เข้ากับคนดีได้ง่าย เป็นพวกของใครของเราไป ช่างนอกก็เป็นเครื่องหลอก ช่างในก็เป็นผู้ชอบรับสิ่งหลอกลวง จึงเข้ากันได้ง่าย

สนิทติดจม จนไม่สนใจคิดจะถอนหรือถอนไม่ขึ้น นอกจากจะเชื่อตายใจกับสิ่งนั้น ๆ เทบหลับสนิทไปถ่ายเดียว

การปฏิบัติตนเพื่อแก้สิ่งจอมปลอมทั้งหลายที่เคยเป็น “นาย” บนหัวใจมานาน ออกจากใจ จึงต้องฝืน ปราชญ์ท่านเคยฝืนมาตั้งแต่ครั้งพระพุทธเจ้าองค์ไหน ๆ พาฝืน มาเป็นลำดับลำดับ เพราะท่านเคยถูกผูกมัดถูกรุกรานจาก “กิเลสวัฏวน” มากมาต่อ มากนานแสนนาน จนเห็นภัยและพ้นภัยด้วยการฝืนการต่อสู้ และนำ “ธรรม” ที่เป็นผล อันเกิดจากการต่อสู้มาสอนพวกเรา เพื่อการฝืนการต่อสู้กิเลสทุกประเภท ไม่ให้ท้อถอย ปล่อยตัวให้กิเลสย้ายเหมือนผักปลาซึ่งขายชีหน้าชาวพุทธ ไม่นำให้อภัยเลย

ผู้เห็นตนเป็นของมีค่ามากกว่าสิ่งใด จึงควรรักษา “ธรรมอันล้ำค่า” มาเป็นเครื่อง ปฏิบัติดำเนินด้วยความไม่นอนใจ อย่างไรก็ตามขึ้นชื่อว่า “ความดี” จำต้องฝืนความชั่ว ของชั่วอยู่โดยดี ดังพวกเราประพฤติปฏิบัติอยู่เวลานี้ ก็คือความฝืนสิ่งไม่ดีเพื่อความดี ด้วยหัวใจชาวพุทธ แม้ออกมาอยู่ในวัดเพื่อปฏิบัติบำเพ็ญอยู่แล้ว ความรู้สึกอันดั้งเดิม ย่อมมีอยู่ภายในใจเสมอ คือความขี้เกียจมักง่ายอ่อนแอ ความคล้อยตามสิ่งเคยคล้อย ตาม ความเชื่อในสิ่งที่เคยเชื่อ คือกิเลสชนิดต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเหมือนเพลงลูกทุ่ง ย่อม ยังมีอยู่ในใจ

การฝืนสิ่งเหล่านี้จึงเป็นความยากลำบากลำบากสำหรับผู้ปฏิบัติ แม้จะมีความมุ่งมั่นต่ออรรถต่อธรรมมากเพียงไร ก็จำต้องได้ฝืนสิ่งที่เป็นชวากเป็นหนามอยู่ภายในใจ เรารู้โดยดี กระทั่งไม่มีเหลืออยู่ในใจเลยนั้นแล จึงหาอะไรมาขวางหน้าไม่ได้

การปฏิบัติธรรมเป็นของยาก ของลำบากมาแต่กาลไหน ๆ ก็เพื่อเบิกทางที่ถูก กิเลสปิดบัง ให้เห็นเหตุเห็นผล เห็นต้นเห็นปลาย ของอรรถของธรรมภายในใจ จนกว่า จะปรากฏผลขึ้นมาเป็นเครื่องสนับสนุนจิตใจให้มีกำลัง ความเชื่อความเลื่อมใส ความ พากเพียร ความอุตสาหะพยายามขึ้นโดยลำดับ จากนั้นก็ค่อยสะดวกสบาย ถึงจะยาก ลำบาก ผลที่พึงใจเป็นขั้น ๆ ก็ปรากฏอยู่ภายในใจแล้ว แม้จะมีการฝืนอยู่บ้างก็ฝืนด้วยความ พื่อใจ ที่จะเพิ่มพูนความสงบสุขที่ตนมีอยู่แล้ว ให้มีกำลังและความสว่างไสวยิ่งขึ้น

ข้อสำคัญก็คือความเห็นโทษแห่งความเป็นอยู่ด้วยความหลง ความเพลิดเพลิด เลื่อนลอยบังอยู่ด้วยความหลง คือความประมาทนอนใจ ไม่มีสติปัญญาคิดประโยชน์ใส่ ตน ยืนอยู่ด้วยความหลง นอนอยู่ด้วยความหลง เดินไปด้วยความหลง ในอริยาบถทั้งสิ้น เป็นไปด้วยความหลง ความไม่ฝืนลม ๆ แล้ง ๆ การมาเกิดก็มาด้วยความหลง มาอยู่ใน โลกก็มาอยู่ด้วยความหลง จะไปข้างหน้าภพหน้าก็ไปด้วยความหลง ความเห็นโทษสิ่ง เหล่านี้ย่อมเป็นเครื่องเตือนใจตนได้ดีเพื่อไม่ให้ประมาทนอนใจ ใช้ปัญญาพิจารณา ไคร่ครวญอยู่เสมอ จะมีทางเห็นโทษสิ่งเหล่านี้ขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นหนทางให้เกิดความ

อุตสาห์พยายามพิจารณาแยกแยะสิ่งเหล่านี้ออกจากใจ พอมิทางเล็ดลอดไปได้ตามกำลังความสามารถ

อย่างไรก็อย่าลืมคำว่า “พุทฺธ สรณฺ คจฺฉามิ” จะอยู่ในสภาพใดอิริยาบถใดก็ตาม ให้ระลึกถึงท่านเสมอ ทั้งฝ่ายเหตุฝ่ายผลที่พระองค์ได้ทรงดำเนินมาก่อนแล้ว และทรงได้รับผลเป็นที่พอพระทัยมาแล้ว จึงทรงนำมาประกาศสอนโลกทั้งหลาย ว่าพระพุทธเจ้าทรงดำเนินอย่างไร ความทุกข์ความลำบากก็ไม่มีใครจะเกินพระพุทธเจ้าไปได้ เพื่อความรู้ความเห็นในธรรมทั้งหลาย จนทรงรู้แจ้งเห็นชัด ไม่มีสิ่งใดปิดบังลี้ลับ นำธรรมที่เปิดเผยในพระทัยนั้นมาสั่งสอนโลกเพื่อได้ทำตามพระองค์ ที่เรียกว่า “ตามเสด็จ”

“ธมฺม สรณฺ คจฺฉามิ” ไม่มีอันใดจะประเสริฐเลิศยิ่งกว่า “ธรรม” ในบรรดาโลกทั้งสาม คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก ธรรมเป็นธรรมชาติประเสริฐสุด ที่ควรยึดถือเป็นสรณะทั้งฝ่ายเหตุและฝ่ายผล ไม่มีทางปลีกและเป็นอย่างอื่น นอกจากนำผู้ปฏิบัติให้ถึงแดนแห่งความเกษมโดยถ่ายเดียว สมนามว่า “ธรรมเป็นของประเสริฐ” ทั้งโดยสมมุติและโดยหลักธรรมชาติ

ดังนั้นการปฏิบัติตนตามธรรมแม้จะยากลำบากเพียงไร ก็ควรถือว่ามีคืองานอันประเสริฐเพื่อความพ้นจากกองทุกข์ ไม่ใช่งานเพื่อความลุ่มจมฉิบหาย อย่าถือเอาความกลัวตายเพราะความพากเพียรมาเป็นใหญ่ จะมาก็ดขวางทางเดินเพื่อความหลุดพ้นแล้วก้าวไม่ออก เพราะกลัวลำบาก กลัวแต่จะตาย เพราะความอ่อนแอจุดลากให้เป็นไป

“สงฺฆ สรณฺ คจฺฉามิ” ให้ระลึกถึงพระสงฆ์สาวกท่าน ท่านเป็นคนเหมือนกันกับเรา ออกมาจากตระกูลต่าง ๆ เวลาออกมาท่านก็เป็นเหมือนเรา ๆ ท่าน ๆ นี้แล เมื่อมาบวชเป็นพระแล้ว ก็คือคนเป็นพระนั่นเอง แต่ท่านอุตสาห์พยายามดำเนินอย่างไรบ้าง จึงได้เป็น “สงฺฆ สรณฺ คจฺฉามิ” ของพวกเรา ท่านก็เป็นคนเหมือนกัน ทำไมท่านเลิศท่านประเสริฐยิ่งกว่าเรา เรายึดนี้เป็นหลัก หากว่าท่านไม่มีความอุตสาห์พยายามฝ่าฝืนอย่างจริงจัง ท่านจะเป็นผู้วิเศษวิโสและเป็นสรณะของโลกได้อย่างไร ขอให้ยึดท่านเป็นหลักใจจะได้มีกำลังใจ เวลากิเลสตัวขี้เกียจอ่อนแอ ตัวขี้สงสัย ตัวตำหนิตนว่า “บุญน้อย วาสนาน้อย” ไม่มีความเพียรเกิดขึ้น เพราะ “สรณะทั้งสาม” เป็นเครื่องประกันมรรคผลนิพพานอย่างมั่นใจอยู่แล้ว

จะเอาความตายเข้ามาฝังไว้ในใจทั้ง ๆ ที่ใจนั้นคือความรู้ไม่เคยตายเลย ทำไมจึงเอาความตายเข้าไปฝังไว้ในหัวใจเรา เอาป่าช้าไปทับถมใจเราซึ่งไม่เคยตายทำไม? นั้น

เป็นความเห็นผิดอย่างยิ่ง จะทำอะไรแล้วแต่จะตาย ไม่ทราบว่ “ความตาย” มีความหมายกว้างแคบขนาดไหน อะไรเป็นผู้ตาย?

ใจเคยเป็นอย่างนี้ ไม่เคยตายแต่ไหนแต่ไรมา เป็นแต่เพียงเปลี่ยนรูปเปลี่ยนร่าง เปลี่ยนสถานชั้นภูมิกำเนิดไปตามบุญตามกรรมเท่านั้น ที่โลกว่า “เกิด” ว่า “ตาย” แต่ก็คือเวลาตายแล้วก็ไปถือ “ปฏิสนธิวิญญาณ” “วิญญาณ” เกิดใหม่เรื่อย ๆ สูง ๆ ต่ำ ๆ ลุ่ม ๆ ดอน ๆ ตามยถากรรม หรือตามบุญตามกรรมที่ตนได้สร้างสมอบรม อบรมมามากน้อยนั่นเอง ส่วนใจไม่เคยตาย จึงไม่ควรเอาความตายไปผูกมัดจิตใจ

พุดง่าย ๆ ไม่ต้องเอา “ความตาย” ไปแขวนคอหัวใจ จะเป็นการสร้างอุปสรรคสร้างความท้อถอย ความอ่อนแอ หมดความพากเพียรให้แก่ตน แทนที่จะผ่านไปได้ แต่ความกลัวตายไปกีดกันทางเดินเสียก็ไปไม่ได้ สิ่งไม่มีอย่าไปหาเรื่องใส่ให้มันขึ้น มันเกิดโทษแก่ตนเอง

คำว่า “สิ่งไม่มี” คืออะไร? คือความตายนั้นแหละไม่มีอยู่ใน “จิต” จิตเป็นธรรมชาติไม่ตาย แม้มีกิเลสตัณหาอาสวะปกคลุมอยู่มากน้อยก็ตาม จิตเป็นผู้ทนทานต่อสิ่งเหล่านี้เรื่อยมา ทุกข์ก็ยอมรับว่าทุกข์ แต่ไม่ยอมฉิบหายสลายตัวไปเพราะถูกทุกข์ทั้งหลายบีบคั้นทำลายเลย เป็นความรู้้อยู่เช่นนั้น เป็นจิตอยู่เช่นนั้น แม้จะตกรอกอเวจีก็ไม่ตาย หากทนทุกข์ทรมานไปตามความหนักเบาแห่งกรรมที่ตนทำมาเท่านั้น จึงไม่มีอะไรในโลกจะเหนียวแน่นทนทานเหมือนใจเลย

มาเป็นมนุษย์เป็นสัตว์เป็นอะไร ก็คือจิตดวงไม่ตายนี้แลไปเกิดและมาเกิด เป็นเจ้าของแห่ง “ภพกำเนิด” นั้น ๆ ขณะนี้ใจก็อยู่ในธาตุขันธ์ที่เราเห็นอยู่นี้ ธาตุขันธ์อันนี้เป็นของเรา ร่างกายนี้เป็นของเรา จิตมาอาศัยธาตุขันธ์นี้อยู่ไปชั่วกาล แล้วก็เปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติไปตามความจำเป็นที่ “วิบากกรรม” จะพาให้เป็นไป

เพราะฉะนั้นการพิจารณาทุกข์ มีทุกขเวทนาเป็นต้นที่เกิดขึ้นภายในขันธ์ ก็กลัวจะตาย นี่ก็เพราะสร้างขวากสร้างหนามกีดกันทางดำเนิน ให้เดินเพื่อความรู้จริงเห็นจริงในเวทนาไม่ได้ ความจริงมีอยู่ไม่ยอมเดินให้เข้าถึงความจริง เพราะความหลงมันบังคับนั่นเอง “ความหลงบังคับ” คืออะไร? ก็ความกลัวตายทั้ง ๆ ที่ความตายไม่มีอยู่ภายในจิตแต่ก็กลัวตายนี้แล เราเคยเชื่อ “กิเลส” ในคำว่า “ตาย ๆ ” นี้มานาน จะทำอะไรก็กลัวแต่จะตาย ๆ ธรรมท่านจึงสอนให้รู้เข้าไปถึงตรงนี้ ให้เข้าถึงความจริงว่า “จิตไม่ตาย” นี้คือความจริงแท้!

สิ่งเหล่านั้นสลายตัวลงไปตามสภาพของมันมันก็ไม่ตาย ทุกขเวทนาจะเกิดขึ้นมากน้อยภายในธาตุในขันธ์ ให้กำหนดพิจารณาตามความจริงของมัน เพราะมันเป็น

ความจริงแต่ละอย่าง ๆ อยู่แล้ว หากไม่พิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริงแล้ว จิตเราไม่เว้นที่จะหวั่นไหว ที่จะเป็นทุกข์ลำบากลำบากไปนาน ซึ่งแม้ปัจจุบันที่ร่างกายจะสลายตัวไปที่เรียกว่า “ตาย” นั้น บางรายถึงกับไม่มีสติประคองตัวเลย ตายไปแบบ “ไม่เป็นท่า” ราวกับสัตว์ตาย ไม่มีสติตั้งเอาเลย นี่เพราะความไม่ได้ฝึกหัดให้รู้เรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว มีทุกขเวทนาเป็นต้นนั่นเอง

ถ้าจิตพิจารณาตามธรรม เชื่อพระพุทธเจ้า ก็ไม่ควรจะเอา “ป่าช้า” เข้ามาตั้งภายในจิต ไม่ควรที่จะเอา “ป่าช้า” เอาความกลัวตายไปมัดจิตซึ่งไม่ใช่ผู้ตาย ให้กลายเป็นความอ่อนแอทอดลอยไปได้ ซึ่งเป็นการสร้างขวากหนามไว้กีดกันทางเดินตัวเองให้หาทางออกไม่ได้

ความจริงมีอย่างใดให้พิจารณาไปตามความจริง ตามหลักธรรมท่านสอนไว้

“อ้าว ทุกข์จะเกิดขึ้นมากน้อยภายในธาตุขันธ์ จะหมดทั้งตัวนี้ก็ให้ทราบ ทุกข์นี้มีอยู่รอบตัว แต่ไม่ใช่จิต แม้จิตจะเป็นทุกข์ก็เป็นเวทนาอย่างหนึ่งต่างหาก ไม่ใช่จิตเป็นเวทนา ไม่ใช่เวทนาเป็นจิต “เวทนา อนิจจา” “เวทนา อนตตา” นั้น!

ฟังซิ ท่านบอกว่าเป็น “จิต” ไหมล่ะ? แต่จิตหลงไปยึดเวทนามาเป็นตนต่างหาก จึงเป็นทุกข์ไม่มีประมาณจนดับไม่ลง และตายไปกับความสำคัญว่า “เวทนาเป็นตน” ตนเป็นเวทนาอย่างไม่รู้ตัว

“เวทนา อนิจจา” คืออะไร? มันมีเกิดขึ้น มีตั้งอยู่ มีดับ มีสลายไป นี่เป็นอนิจจา หรืออนิจจัง “เวทนา อนตตา” มันเป็นสภาพอันหนึ่งที่ปรากฏตัวขึ้นมาเท่านั้น โดยมันเองก็ไม่ได้สำคัญว่า ตนเป็นอนตตา หรืออนตจัง หรือเป็นอะไร แต่เป็นความปรากฏขึ้นแห่งสภาพธรรมอันหนึ่งเท่านั้น

ให้จิตผู้เป็น “นักรู้” อยู่ตลอดเวลาได้รู้สิ่งนี้ตามความเป็นจริงของมัน ไม่ใช่สิ่งเหล่านี้จะมาประหารจิตให้ฉิบหาย จึงไม่เป็นสิ่งน่ากลัว แต่เป็นสิ่งที่พิจารณาให้รู้ ที่ท่านเห็นความจริงของทุกขเวทนาที่มาปรากฏตัวนั้น ท่านรู้ท่านเห็นอย่างที่อธิบายมา

“สัญญา” ก็หลอกว่า “อันนั้นเป็นเรา อันนี้เป็นของเรา” “อันนี้ทุกข์มากขึ้นแล้วนี่” “ทุกข์มากอย่างนี้” “เดี๋ยวตายนะถ้าไม่หยุดภาวนา” มันหลอกจงทราบไว้ “สัญญา” นั้น ก็เกิดมาจาก “จิต” นั้นแหละ เป็นอาการของจิต แต่กลับมาหลอกจิตให้เอนเอียงให้หวั่นไหวไปได้ ถ้าจิตไม่มีปัญญาไม่มีสติ ไม่ทราบความจริงของสัญญาว่า “อนิจจา อนตตา”

ความจริง “สัญญา อนิจจา” จะมาทำลายจิตใจเราได้อย่างไร? “สัญญา อนตตา” มันก็เป็นสภาพอันหนึ่ง เช่นเดียวกับขั้นทั้งหลาย ไม่มีอะไรผิดกัน “รูป อนตตา” นั้นฟังซิ รูป มันก็เป็น อนตตา จะอาศัยมันได้ที่ไหน จะว่าเป็น “เรา” เป็น “ของเรา” ได้ที่ไหน เป็นความจริงอันหนึ่งเท่านั้น!

จงอย่าฝืนความจริง อย่าไปแย่งความจริงของเขา ความจริงจงหาเอาด้วย “สติปัญญา” ของเราเอง จะไม่ยุ่งไม่แย่งเขา จะสบายใจหายห่วงไม่มีบ่วงผูกมัดจิตใจต่อไป

รูปมันก็ “สักแต่ว่า” รูปแห่งธาตุขั้นธ เวทนาก็ “สักแต่ว่า” เวทนา ไม่ใช่เราไม่ใช่ของเรา เราจะไปคว้าเอามาทำบถจิตใจให้เกิดความเดือดร้อนไปทำไม เพราะเวทนานั้นก็เป็นของร้อนอยู่แล้ว แยกหามเข้ามาเผาตนทำไม ถ้าเป็นความฉลาดแล้วจะไม่เข้าไปยึด ไม่เข้าไปแยกหาม จะต้องพิจารณาตามความจริงของมัน ทุกขเวทนาขนาดไหนก็รู้ตามความจริงของมันด้วยสติปัญญา เพราะจิตเป็นนักรู้ ไม่มีถอยเรื่องรู้ ๆ ๆ รู้อยู่กับจิต

ขอให้ส่งเสริมสติ เป็นผู้คอยกำกับให้ดีเถิด แม้ขณะที่จิตจะดับก็จะไม่ปล่อย เพราะสติกำกับจิต จิตทำหน้าที่รู้ความหมายต่าง ๆ แต่การพิจารณาแยกแยะต่าง ๆ เป็นเรื่องของ “ปัญญา” แยกแยะให้เห็นเป็นตามความจริง จะได้ชื่อว่า “เป็นผู้ฉลาดในการเรียนเรื่องของตัว” ตามหลักศาสนาที่ให้เรียนรู้ตัวเองเป็นสำคัญ

คำว่า “โลกวิทู” ถ้าไม่รู้แจ้งเห็นจริงในโลกในขั้นนี้ จะหมายถึง “โลกวิทู” แห่งโลกใด ? นี่เป็นอันดับแรกทีเดียว พระพุทธเจ้าทรงรู้และสั่งสอนไว้ คำว่า “โลกวิทู” “รู้แจ้งโลก” รู้แจ้งโลกของพระพุทธเจ้า ก็ต้องรู้แจ้งธาตุแจ้งขั้นธ และรู้พร้อมทั้งละกิเลส ตัณหาอาสวะนี้โดยสิ้นเชิงก่อน แล้วจึงไปรู้สภาพแห่งโลกทั่ว ๆ ไปที่เรียกว่า “โลกวิทู” รู้แจ้งโลกทั่วไป

คุณสมบัติของสาวกในบพนี้ก็ได้เหมือนกันที่เป็น “โลกวิทู” คือ รู้แจ้งโลกในธาตุในขั้นธโดยรอบขอบชิด พร้อมทั้งละกิเลสทั้งมวล แล้วยังมี “ญาณ” หยั่งทราบสภาพทั้งหลายตามกำลังแห่งนิสสัยวาสนาของแต่ละองค์ ส่วน “โลกวิทู” ซึ่งเป็น “อัสสัมบัติ” ได้แก่รู้เท่าปล่อยวางอุปาทานในขั้นธและกิเลสทั้งปวงนั้น สาวกก็ได้ด้วยกันทุกองค์บรรดาที่เป็นอรหันต์ ส่วน “โลกวิทู” เกี่ยวกับความหยั่งทราบเหตุการณ์ ตลอดรู้อุปนิสัยของโลกในแง่ต่าง ๆ นั้นมีกว้างแคบต่างกัน

จิตเป็นรากเป็นฐานสำคัญภายในตัวเรา ทำไมจึงไปหลงไปมกมาย ไปจับนั่นคว้านี่เอาสิ่งนั้น ๆ มาเผาตน เอาสิ่งนี้มาเผาตน ไม่มีความเช็ดหลาย? ทุกข์อยู่กับทุกข์มัน

ไม่มีความหมายอะไร เช่นเดียวกับไฟมันแสดงเปลวสูงจรดฟ้า ถ้าเราไม่ไปเกี่ยวข้องกับไฟ หรือถอยตัวออกให้ห่างไฟ ไฟก็เผาไม่ได้ ก็ “สักแต่ว่า” สงเปลวอยู่เท่านั้น ไม่สามารถยังความร้อนมาสู่ตัวเราได้ แต่ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับไฟ ไฟก็เผาไหม้ได้ ทุกขเวทนามีเหมือนกัน มันเป็นความจริงอันหนึ่งของมันที่แสดงอยู่ภายในร่างกายของเรา เมื่อจิตเรารู้ด้วยสติปัญญา พิจารณาสິงเหล่านี้ให้เห็นตามความเป็นจริงอยู่แล้ว สภาพความร้อนที่เป็นธรรมชาติของเวทนามัน ก็ไม่สามารถจะแผดเผาจิตใจเราให้ร้อนไปตามได้ นี่ชื่อว่า “เรียนธรรม คือทุกขเวทนาในชั้นนี้” ให้ซาบซึ้งด้วยปัญญาแล้วปล่อยวาง

เวทนามีเป็นธรรม สัจญญาก็เป็นธรรม สังขารก็เป็นธรรม วิญญูณาก็เป็นธรรม รูปกายนี้ก็เป็นธรรม ถ้าเราเป็นธรรมสิ่งเหล่านี้ก็เป็นธรรมหมด ถ้าเราเป็น “ผู้หลง” เป็น “อธรรมโง่” สิ่งเหล่านี้ก็เป็นข้าศึกต่อเราได้ ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้

เราจะเชื่อกิเลสตัณหาอาสวะ หรือจะเชื่อพระพุทธเจ้า? ถ้าเชื่อกิเลสตัณหาที่ยึดถือว่าอันนี้ ๆ เป็นตัวตนหมด รูปก็เป็นตน เวทนามีก็เป็นตน สัจญญาเป็นตน สังขารเป็นตน วิญญูณเป็นตน อะไร ๆ เป็นตน ทั่วโลกสังสารเป็นตนเป็นของตนหมดสิ้น พอสิ่งเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงยกย้ายไปหน่อยใจหายไปเลย เป็นทุกข์ขึ้นมาแบบไม่มีสติสังคองตัว ฉะนั้นเครื่องก่อวนเครื่องทำลายจึงเกิดขึ้นจากความสำคัญของจิต ด้วยความลุ่มหลงว่าอันนั้นเป็นเรา อันนี้เป็นของเรา อะไร ๆ เปลี่ยนแปลงไปเล็ก ๆ น้อย ๆ จึงเป็นเหมือนสิ่งนั้นมาพันหัวใจเราให้ขาดสะบั้นไปด้วยกัน เป็นทุกข์ด้วยกันไปหมดหาที่ปลงวางไม่ได้

ธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไม่เป็นเช่นนั้น กลับทวนกระแสโลกที่ยึดถือกัน! เช่น “รูป อนิจจัง รูป อนตตา” ว่า “นี่เป็น อนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง” พอเราจะอาศัยได้บ้างเท่านั้น “อนตตา” ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา” ทรงสอนให้ทราบว่ “ไม่ใช่ของใครทั้งนั้น” ! เป็นแต่สภาพของส่วนต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ตามธรรมชาติของเขาเท่านั้น” เวทนามีก็เช่นเดียวกัน เป็นธรรมชาติกลาง ๆ ถ้าเราไม่ไปหลงเสียเท่านั้นก็ไม่เกิดปัญหายุ่งยาก สังขาร วิญญูณ ก็เหมือนกัน เป็นธรรมกลาง ๆ ขอให้พิจารณาให้เห็นตามความเป็นจริง จิตก็เป็นกลางได้ เมื่อจิตเป็นกลางจิตก็เป็นความจริงขึ้นมา เมื่อจิตเป็นความจริง สิ่งนั้นก็เป็นอย่างจริง เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นความจริงมาแล้วแต่ดั้งเดิม เป็นเพียงใจหลงไปสำคัญมั่นหมายเท่านั้น เหล่านี้คือหลักธรรมที่สอนให้รู้ทุกสิ่งจนปล่อยวางได้ ใจก็เป็นกลาง คือเห็นตามความจริง

“ความตายตามโมหะนิยม” นั้นตัดออก อย่าให้เข้าไปแทรกสิงในจิตได้ จะกลายเป็นความทอดยออ่อนแอและล้มละลายไปได้ เพราะคำว่า “ความตาย” นั้นเป็นสิ่งจอมปลอม เป็นกิเลสเสกสรรหลอกลวงเรามาเป็นเวลานาน ทั้ง ๆ ที่จิตไม่ตายตามความเสกสรรของกิเลสนั้นเลย แล้วจะกลัวตายไปทำไม ถ้าพิจารณาตามหลักธรรมด้วยความเชื่อธรรมแล้วจะกลัวตายไปหาอะไร อะไรตาย? ไม่มีอะไรตาย!

จิตก็เป็นจิต และเคยเป็นจิตมาแต่ดั้งเดิม ไปก่อภพก่อชาติที่ไหนก็มีแต่เปลี่ยนร่างไปตาม “กรรมวิบาก” เท่านั้น ส่วนจิตไม่ตายนี้ หลักเดิมเป็นมาอย่างนี้

ทีนี้เวลาพิจารณาเวทนา เพื่อความเข้าใจความจริงของมัน ทำไมจิตจะตาย! และทำไมเราถึงกลัวตาย อะไรตาย? ค้นหาความตาย ให้เห็นชัดเจนลงด้วยความจริงโดยทางปัญญาดูซิ เมื่อทราบประจักษ์ใจแล้วจะไม่กลัวตาย เพราะความตายไม่มีในจิต มีแต่ความเสกสรรปั้นยอลม ๆ แล้ง ๆ เท่านั้น

ตามโลกสมมุติ ก็ได้แก่ “อวิชา” ความรู้แบบงู ๆ ปลา ๆ นั้นแหละพาให้โลกเป็นอย่างนี้ พาโลกให้ตั้งชื่อตั้งนามกันว่า “เกิด” ว่า “ตาย” อย่างนี้ ความจริงแล้วไม่มีอะไรตาย เมื่อพิจารณาถึงความจริงทุกสิ่งทุกอย่างแล้วจะได้ความขึ้นมาเองว่า ต่างอันต่างจริงต่างอันต่างอยู่ ไม่มีอะไรตาย จิตยังเด่นยิ่งรู้ชัดภายในตัวขึ้นมา ลงได้เห็นชัดขึ้นมาว่า “ที่เคยเข้าใจว่าจิตตายนั้นเป็นจิตโง่ที่สุด” ในขณะเดียวกันก็เป็นจิตที่ฉลาดพอตัวแล้ว จึงสามารถรู้ความจริงอย่างถึงฐาน

เมื่อจิตไม่ตายและไม่กลัวตายแล้ว ก็สนุกที่จะพิจารณาตัวเองละชิ อะไรจะเป็นขึ้นมาหนักเบา ก็สนุก เพลินที่จะพิจารณาให้เห็นเหตุเห็นผลโดยถ่ายเดียวไม่สะทกสะท้าน เพราะจิตไม่อันกับการรู้สิ่งทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับตน รู้อยู่ตลอดเวลา ขอให้พยายาม บำรุง “สติ” รักษาสติให้ดี บำรุง “ปัญญา” ให้มีกำลังแก่กล้าสามารถ จะรู้ทุกระยะจนขณะที่ขาดจากกันระหว่างขั้นธัมกับจิต คือจะตายตามโลกสมมุตินั้นแหละ จนกระทั่งขาดจากกันเป็นวาระสุดท้าย ระหว่างขั้นธัมกับจิตแยกจากกัน

นี่คือรูขนิดหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ในเวลาตายตามสมมุติ

ทีนี้รูอีกชนิดหนึ่ง คือรูขณะกิเลสทั้งมวลขาดกระเด็นออกจากใจ ด้วยอำนาจของสติปัญญา ไม่มีอะไรเหลืออยู่ภายในใจเลย นี่ก็รู้ รู้ทุกระยะ จิตไม่เคยลดละความรู้รู้ทุกระยะตลอดเวลา “อกาลิโก” แล้วจิตจะตายไปไหนเล่า จะเสกสรรให้จิตเป็นอะไรไปจากเดิม จะไปจับไปยึดจิตให้เป็นป่าช้าชั้นเหมือนสิ่งทั้งหลายนั้นหรือ จิตไม่ใช่ป่าช้า จิตเป็น “อมต” ทั้งที่ยังมีกิเลสและสันนิเวศแล้ว ฉะนั้นจงเอาจิตพิจารณาสภาวธรรม

ทั้งปวงมีขั้นบันไดให้ชัดเจน จะได้เห็นความอัศจรรย์ขึ้นมาในวงการพิจารณาอยู่ในขั้นนี้ในธาตุอันนี้แล

จะเป็นขั้นใดก็ตาม ถ้าได้จ่อสติปัญญาลงไปจะเห็นชัด เฉพาะอย่างยิ่งทุกขเวทนาในเวลาเกิดขึ้นมาก ๆ หรือในวาระสุดท้าย ให้จิตฝึกซ้อมไว้เสียแต่บัดนี้ อย่าให้เสียท่าเสียทีของการปฏิบัติธรรม เพราะการปฏิบัติ ไม่ใช่ปฏิบัติเพื่อแพ้ข้าศึก ปฏิบัติเพื่อชัยชนะ ปฏิบัติเพื่อความเห็นจริง เพื่อปล่อยวาง เพื่ออยู่เหนือสิ่งเหล่านั้น ไม่ให้กดขี่บังคับใจได้อีกต่อไป มีแต่ความเป็นอิสระเต็มตัว

ใจจะเป็นอิสระได้ด้วยเหตุใด? ก็ด้วยสติ ด้วยปัญญา ด้วยการพิจารณาไม่ลดละทอดถอย เป็นกับตายขอให้เห็นความจริงเท่านั้นก็เป็นทีอบอุ้มใจ เป็นก็เป็น ตายก็ตาย นี่เป็นคติธรรมดา ไม่จำเป็นต้องไปกั้นทางหวงห้าม เพราะเป็นหลักธรรมชาติธรรมดา แมื่กั้นทางหวงห้ามก็ไม่อยู่ในอำนาจ นอกจากจะก่อความทุกข์ขึ้นมา เมื่อสิ่งนั้นไม่เป็นไปตามใจหวังเท่านั้น เพราะฉะนั้นสิ่งใดที่เป็นไปตามความจริง ให้ปล่อยไปตามความจริง อย่าก็ดขวางความจริงให้เกิดทุกข์ อย่าไปปลุกบ้านปลุกเรือนขวางถนนหลวง จะถูกปรับไหมใส่โทษ คติธรรมดานี้มีอำนาจยิ่งกว่าถนนหลวงเสียอีก

คติธรรมดา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ที่เต็มอยู่ในธาตุในขั้นนี้ จงพิจารณาให้เห็นตามเป็นจริง ปล่อยวางลงตามลำดับ เราจะมีสุขความสบายหายห่วง หายหลงไหลใฝ่ฝัน อันเป็นการรบกวนตัวเองอยู่ไม่หยุด

มีกิเลสเท่านั้นเป็นเครื่องหลอกหลอง เป็นเครื่องให้ทุกข์แก่สัตว์โลก ถ้าแก้กิเลสด้วยสติปัญญาให้สิ้นซากไปแล้ว จะหมดห่วงหมดใยทั้งภายในภายนอก ความสว่างไสวจะเกิดขึ้นภายในจิตใจ ใจทั้งดวงที่แสนกลัวตายก็หมดความกลัว และจะมาเห็นโทษตัวเองและตำหนิตนเองว่า “โธ่” ความกลัวตายมาตั้งแต่วันเกิดเป็นเวลาหลายปี นับแต่จำความได้จนกระทั่งบัดนี้ โทษเราทั้งเพ! เราโง่ชะมัด แม้จะมีผู้มาจัดเข้าในประเภทสัตว์ที่กลัวตายด้วยกันก็ยังได้ ด้วยใจเป็น “นักธรรม” และ “นักกีฬา” ไม่มีอะไรจะถือสาถือโกรธเลย!

เพราะเมื่อค้นดูแล้วความตายไม่มี มีแต่ความจริงเต็มตัว ฉะนั้นจงพิจารณาอย่างนี้แหละ คือ “นักรบ” ต้องสู้จนได้ชัยชนะ ถ้า “นักหลบ” แล้ว มีแต่หลบ ๆ ซ่อน ๆ หลบ ๆ หลีก ๆ จะเอาความจริงที่ไหนเอาไม่ได้ เวลาทุกข์เกิดขึ้นมากน้อยก็มีแต่ความกระวนกระวาย ความกระวนกระวายก็ไม่มีใครช่วยได้ ใครจะช่วยได้ ถ้าเราไม่ช่วยตัวเราเองไม่มีใครจะช่วยได้เลย มีแต่สติปัญญาเท่านั้นที่จะช่วยให้ความกระวนกระวายตามความจริง ความกระวนกระวายนี้ก็หายไปเอง ใจสงบได้อย่างอัศจรรย์ กระทั่งวาระสุดท้ายที่ลมหายใจจะขาดไป ก็ไม่มีสะทกสะท้านเลย นี้แลคือความจริง

ขอให้จริงใจเกิด ใจของใครเหมือนกันหมด ถ้าได้รับความจริงอย่างเต็มใจแล้ว เพราะความจริงนี้เหมือนกัน เมื่อเข้าถึงความจริงแล้วจิตจะเป็นเหมือนกันหมด ไม่มี ความสะทกสะท้าน เพราะรู้ความจริงแล้วตื่นอะไร! ตอนที่ตื่นก็คือตอนที่ยังไม่รู้ความ จริงเท่านั้นถึงได้ตื่น ตื่นมากตื่นน้อยตามความรู้มากรู้่น้อย หรือหลงมากหลงน้อยต่าง กัน ถ้ารู้จริง ๆ คือรู้รอบตลอดทั่วถึงแล้วไม่ตื่น เรื่องความเป็นความตายมีน้ำหนักเสมอ กัน

ธาตุทั้งสี่นั้นเอามาจากไหน? ก็เอามาจากของที่มีอยู่ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นของ มีอยู่ในโลก เมื่อผสมกันเข้าเป็นรูปเป็นกาย เป็นหญิงเป็นชาย จิตซึ่งเป็นของที่มีอยู่ก็ เข้าอาศัยสิ่งนี้ แล้วก็ยึดถือว่าเป็นเราเป็นของเรา เวลาสลายไปแล้วจะไปไหน? ก็ลงไปสู่ธาตุ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟตามเดิม จิตก็เป็นจิตจะเป็นอะไรไปอีก

ถ้าจิตบริสุทธิ์ก็เป็น “ธรรมทั้งแท่ง” เท่านั้น เราจะให้ชื่อว่า “ธรรมทั้งดวง” ก็ได้ “ธรรมทั้งแท่ง” ก็ถูก จะเรียกว่า “จิตบริสุทธิ์” ก็ได้ ไม่มีความสำคัญใดในการให้ชื่อให้ นาม ขอให้เป็นความจริงประจักษ์ใจเท่านั้นก็พอ ไม่หิวโหยกับชื่อกับนามอะไรอีก เรื่อง ชื่อเรื่องนามไม่จำเป็น ชันนั้นชันรู้ว่าไปเถอะ เหมือนเราจับประทานอิมเต็มที่แล้ว “เวลา นี้เราจับประทานได้ชั้นไหน?” ไม่ต้องไปตามเอาชั้นเอาภูมิ มันเต็มพุงแล้วก็หยุดเท่า นั้นเองฝันรับประทานไปได้หรือ ถ้าไม่อยากสืบทอดประวัติของ “ชุกพรหมณ์” ให้ยืด ยาวไปอีก การรับประทานเมื่อถึงชั้นพอกกับธาตุแล้วก็รู้เองทำไมจะไม่รู้ “สนทสิฏฐิโก” พระพุทธเจ้าไม่ทรงผูกขาดเฉพาะพระองค์ผู้เดียว!

คำว่า “สนทสิฏฐิโก” นี้ พระพุทธเจ้าไม่ทรงผูกขาด มอบให้ผู้ปฏิบัติรู้เองเห็นเอง ด้วยตนเองทั้งนั้น ธรรมนี้เป็น “ของกลาง” ผู้ใดปฏิบัติผู้นั้นก็รู้ความจริง นี้แหละการแก้ ความหลงด้วยธรรมมีสติปัญญาเป็นต้น เราจะไปแก้กับสิ่งใดไม่ได้ เราต้องแก้กับตัว เราเอง แม้แต่ก่อนเราเต็มไปด้วยความลุ่มหลง จงพยายามแก้ตนให้เต็มไปด้วยความรู้ ในเวลานี้ชาตินี้้อย่านอนใจ จงอยู่สบายในท่ามกลางแห่งโลกที่วุ่นวาย

เอ้า ร่างกายนี้จะเป็นไฟทั้งกองก็ให้เป็น จิตที่มีความรู้รอบ “ไฟทั้งกอง” นี้แล้ว เป็นแต่เพียงอยู่ในท่ามกลางแห่งกองไฟด้วยความสงบสุขของ “เกราะเพชร” คือสติ ปัญญาที่ทันกับเหตุการณ์นี้แล

มีจิตดวงเดียวเท่านั้นที่เป็นเหตุสำคัญ เพราะสิ่งที่เป็นตัวเหตุนี้มันลุ่มหลง จึงอยู่ ใต้บังคับบัญชาของ “วิภูวน” วนไปเวียนมาด้วยการเกิดตายซ้ำ ๆ ซาก ๆ เหมือนมดใต้ ขอบกระดัง เห็นขอบกระดังเป็นของใหม่อยู่เรื่อยไป จิตก็เป็น “วิภูวน” คือเห็นการเกิด

ตายเป็นของใหม่อยู่เรื่อยไป พอเอาสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยที่อยู่ในดวงใจออกได้หมดด้วยสติปัญญาแล้วแสนสบาย! เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ไม่มีความหมายอะไร เรื่องเป็นเรื่อง ตายเป็นเรื่องความเปลี่ยนแปลงของธาตุขันธ์เท่านั้นเอง จิตไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย มีอะไรเป็นทุกข์ล่ะ? มันแสนสบายอยู่ที่ความบริสุทธิ์หมดจดนี่นะ

เพราะฉะนั้นขอให้พากันพิจารณา เอาชัยชนะภายในจิตใจเราให้ได้ แพ้ก็เคยแพ้มานานแล้วเกิดประโยชน์อะไร ผลแห่งความแพ้ก็มีแต่ความทุกข์ความลำบาก ผลที่เกิดจากชัยชนะจะเป็นอย่างไรบ้าง เอาให้เห็นชาตินี้เดี๋ยวนี้!

พระพุทธเจ้าประเสริฐด้วยความชนะ สวาททั้งหลายท่านประเสริฐด้วยความชนะกิเลส อยู่เหนืออำนาจของกิเลส เราอยู่ได้อำนาจกิเลสเรามีทุกข์แค่ไหนทราบด้วยกันทุกคน ถ้าเราพยายามให้อยู่เหนืออำนาจแห่งกิเลสที่พาให้ลุ่มหลงจะมีความสุขแค่ไหน ไม่ต้องไปถามใคร ผลที่เกิดจะประกาศขึ้นอย่างเต็มตัวภายในใจของผู้ปฏิบัตินี้แล ขอให้ปฏิบัติเถิด ธรรมอย่างนี้อยู่กับใจของเราทุกคน เป็นแต่สิ่งไม่พึงปรารถนามันครอบหัวใจอยู่เท่านั้น หลอกเราอยู่ตลอดเวลา มันมีอำนาจออกหน้าออกตา คนเราที่แสดงตัวอย่าง “ออกหน้าออกตา” ก็ด้วยสิ่งเหล่านี้พาให้เป็นไป ธรรมของจริงจึงออกหน้าออกตาไม่ได้ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอำนาจมากกว่า จงพยายามแก้อันนี้ออกให้หมด จิตที่เป็นธรรมทั้งดวงจะได้ออกหน้าออกตาสว่างกระจ่างแจ้งครอบโลกธาตุ ให้ได้เห็นได้ชมประจักษ์ใจ ไม่เสียทีที่เป็นมนุษย์และเป็นชาวพุทธผู้ปฏิบัติจนเห็นผล “อัยมกัณฑา”

นี่คืออำนาจของจิตของธรรมแท้ ผิดกับอำนาจกิเลสเป็นไหน ๆ อำนาจกิเลสมีมากเท่าไรทำให้โลกให้เดือดร้อนมาก ตัวเองก็เดือดร้อน คนอื่นก็เดือดร้อน เมื่อปราบกิเลสตัวเป็นพิษเป็นภัยออกหมดกลายเป็น “ธรรมทั้งดวง” ขึ้นมาแล้ว ตัวก็เย็น โลกก็เย็น เย็นไปหมด

เอาละพูดย่อ ๆ เพียงเท่านี้